

Attitydundersökningen om yrkesutbildningen 2020 Centrala resultat

Opetus- ja kulttuuriministeriö

UNDERSÖKNINGENS SYFTE OCH GENOMFÖRANDE

- Undersökningen genomfördes av IROResearch Oy på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet och Skills Finland ry i september–december 2020.
- Undersökningen är en fortsättning på undersökningarna som gjordes 2007, 2010, 2013, 2016 och 2018.
- Syftet var att utreda attityderna till yrkesutbildningen och olika målgruppers uppfattningar, åsikter och erfarenheter i fråga om utbildningen.
- Undersökningen innefattade både en kvalitativ och en kvantitativ del.
- Målgrupperna för den kvantitativa delen var följande: ungdomar i årskurs 9 i grundskolan (N = 300) och deras föräldrar (N = 100), elevhandledare i grundskolan (N = 100), unga som studerar andra året inom yrkesutbildning och i gymnasier (N = 600), vuxna som studerar inom yrkesutbildning (N = 100) och beslutsfattare i personalfrågor i företag med över fem anställda (N = 100).
- Uppgifterna för den kvantitativa delen samlades in genom telefonintervjuer 7.10 –7.12.2020.
- Vid den kvalitativa undersökningen intervjuades 52 personer personligen. Intervjuerna genomfördes 29.9 – 27.11.2020 i Helsingfors, Tammerfors, Kuopio och Rovaniemi.

ATTITYDerna TILL YRKESUTBILDNINGEN ÄR I REGEL POSITIVA

- Attityderna till yrkesutbildningen var huvudsakligen positiva hos alla målgrupper i undersökningen.
- Yrkesutbildning
 - ger grundläggande färdigheter och kunskaper för olika yrken och för arbetslivet
 - ger formella möjligheter till fortsatta studier
 - är praktiskt orienterad, mångsidig, nyttig, flexibel och ledig
 - lämpar sig för dem som hittat sin bransch/sitt yrke och som föredrar studier som innehåller praktiskt arbete.
- Ur den studerandes synvinkel är den viktigaste faktorn för att lyckas med studierna att hitta en bransch/ett yrke som man är intresserad av.
- De mest positiva attityderna till yrkesutbildningen har de ungdomar som redan studerar inom yrkesutbildningen. Nästan alla hade fått studera för det yrke/den examen som de valt som sitt första alternativ. Studier som innefattar mycket lärande på arbetsplatsen anses förbereda bra för yrket, och förväntningarna på studierna har i regel uppfyllts.

YRKESUTBILDNING VS. ÖVRIGA FÖRSTA ALTERNATIV

Utbildningsalternativ efter grundskolan	Fördelar	Förutsättningar	Kravnivå	För vem?	Sociala mål
Yrkesutbildning	<ul style="list-style-type: none"> Yrkeskompetens, konkreta möjligheter, kunskaper och färdigheter för ett yrke och för att få jobb Formella möjligheter till fortsatta studier 	<ul style="list-style-type: none"> Klar uppfattning av yrket/branschen 	<ul style="list-style-type: none"> Ledigare och mindre stressigt än i gymnasiet, mindre prov och läsande 	<ul style="list-style-type: none"> de som gärna arbetar praktiskt med händerna de som helst lär sig genom att göra och som inte vill läsa så mycket 	<ul style="list-style-type: none"> Själva utbildningens/examens sociala status låg Bra ställning uppnås genom det kunnande som erhålls
Gymnasium	<ul style="list-style-type: none"> Utmärkta möjligheter till fortsatta studier Internationella studiemöjligheter Allmänbildning Mera tid att välja yrke Vet vad man får, tryggt val 	<ul style="list-style-type: none"> Tillräckligt bra medeltal i teoretiska ämnen 	<ul style="list-style-type: none"> Hög kravnivå, oro över det psykiska välbefinnandet och stressen, provveckorna är tunga, tävlingsanda 	<ul style="list-style-type: none"> De som är bra på att läsa och skriva De som vill ha en högskoleutbildning 	<ul style="list-style-type: none"> En etablerad och stark institution, det vanligaste valet: grund för en god levnadsstandard, uppskattning och en god ställning i samhället Studentexamen och studentmössan har hög status
Dubbel examen	<ul style="list-style-type: none"> Yrkeskompetens Utmärkta möjligheter till fortsatta studier Allmänbildning 	<ul style="list-style-type: none"> Tillräckligt bra medeltal i teoretiska ämnen Klar uppfattning av yrket/branschen 	<ul style="list-style-type: none"> Mycket arbete och krävande De konkreta studiemöjligheterna varierar beroende på läroanstalten och orten kvällsgymnasiet kan vara tungt 	<ul style="list-style-type: none"> de som gärna arbetar praktiskt med händerna, bra studieteknik, motivation och tidshantering de som vill fortsätta till en högskoleutbildning 	<ul style="list-style-type: none"> Studentexamen har hög social status Gymnasiet kan vara en kompromiss mellan eleven och föräldrarna Begreppet <i>Yrkesgymnasium</i> är etablerat t.ex. i Rovaniemi

ELEVER I ÅRSKURS 9 VÄRDESÄTTER YRKESUTBILDNINGEN LÄGRE ÄN GYMNASIEUTBILDNINGEN

- Av eleverna i årskurs 9 anser 43% att gymnasiet är ett mycket bra utbildningsalternativ och 48% att det är ett ganska bra utbildningsalternativ.
- Av eleverna i årskurs 9 anser endast 10% att yrkesutbildning är ett mycket bra utbildningsalternativ och 61% att det är ett ganska bra utbildningsalternativ.
- Även föräldrarna till eleverna i årskurs 9 värdesätter gymnasiet högre, men för deras del är skillnaden klart mindre jämfört med deras barn (ungdomar i årskurs 9).
- Arbetsgivarnas attityder till yrkesutbildningen är positiva och den behövs i Finland också i framtiden. Enligt arbetsgivarna finns det oroväckande skillnader i kompetensen hos de utexaminerade, och en del utexaminerade kan till och med ha stora brister i de grundläggande färdigheterna. En del av arbetsgivarna upplever att det innebär ett alltför stort ansvar och arbete att utbilda de studerande/utexaminerade till den nivå som arbetet kräver i verkligheten.

YRKESUTBILDNING BEHÖVS ALLTID OCH BEHOVET AV YRKESUTBILDNING MINSKAR INTE

- Alla målgrupper ser i huvudsak att framtiden är ljus för yrkesutbildningen.
- Yrkeskunniga med inriktning på praktiskt arbete behövs också i fortsättningen. Finland klarar sig inte bara med magistrar.
- Det finns fortfarande mycket att förbättra i samarbetet mellan studerande, lärare och arbetsgivare.
- Grundläggande färdigheter och kunskaper borde undervisas i skolan och inte på arbetsplatsen. Detta kan underlättas genom att öka närundervisningen och att göra utbildningen mera skolmässig.
- Det kan vara svårt att sörja för olika studerandes studiemotivation, och behovet av individuell handledning och stöd kommer att öka ytterligare.
- Tillräckliga resurser inom yrkesutbildningen och utbildningens kvalitet oroar i någon mån alla målgrupper.

HÖGST PÅ ÖNSKELISTAN MERA NÄRUNDERVISNING

- Närundervisningen och den skolmässiga undervisningen behöver ökas (regelbundna och hela studiedagar).
- Det behövs fler aktiva och engagerade lärare som följer med sin tid.
- Det behövs mera utbildning, handledning och stöd som är individuell/skräddarsydd.
- Kravnivån inom yrkesutbildningen borde höjas.
- Läroavtalsalternativen måste utökas och utvecklas.
- Man måste sörja för att de studerande är motiverade.
- Yrkesutbildningen borde marknadsföras mer än för närvarande för att den ska värderas högre och bli mer attraktiv.

STUDIERNÄ UPPLËVS SOM VIKTIGA OCH MAN VILL PRESTERA BRA I STUDIERNÄ

- Den allmänna motivationen att studera är god i alla målgrupper, eftersom studierna anses vara nödvändiga för att man ska kunna få det arbete/det yrke som man önskar.
- Man vill också prestera bra i studierna.
- Elever i årskurs 9 i grundskolan anser att de nuvarande studierna är mindre intressanta och trevliga än de andra.
- I resultaten för ungdomarna inom yrkesutbildningen betonas påståendet ”Det är intressantare att arbeta än att studera”.
- Det var främst de vuxenstuderande som tyckte de nuvarande studierna är intressanta och trevliga.

ATT HITTA EN INTRESSANT BRANSCH ÄR DEN VIKTIGASTE ORSAKEN TILL ATT VÄLJA YRKESUTBILDNING

- Att hitta en intressant bransch har en mycket stor betydelse för hur man klarar studierna och lyckas i arbetslivet senare.
- När man överväger olika utbildningsalternativ är de viktigaste utgångspunkterna de egna anlagen samt motivationen, sättet att lära sig och personligheten.
- Ungdomarnas val påverkas av grundskolans medeltal, och de vuxna också av möjligheterna att finansiera studierna.
- Gymnasiet har ett ganska tydligt försprång när det gäller intresset för och uppskattningen av studierna. Gymnasiet är ett enkelt och uppenbart val om bara medeltalet är tillräckligt bra.
- En yrkesutbildning kan "vinna" gymnasiet om den studerande har en klar uppfattning av vilken bransch/vilket yrke som är intressant.

MOTIV OCH HINDER FÖR YRKESUTBILDNINGEN

- + Snabb och rak väg till ett yrke, arbetslivet och ett självständigt liv
- + Säker sysselsättning
- + Ger allmänna färdigheter, t.ex. körkort, kunnande som stöder hobbyer
- + Inkomsten bra/ok, till och med mycket bra för företagare
- + Humankapital som kan säljas av företagare
- + Konkret, "riktigt" jobb
- + Den som lär sig genom att "göra" kan få ett yrke, t.ex. närvårdare – sjukskötare, för de som är bra i praktiska ämnen eller konstämnen
- + Möjlighet att lära sig nytt, tidigare utbildning och arbetserfarenhet till nytta vid livsförändringen (vuxna)
- Svårt att välja Svårt att hitta sin egen bransch och att förbinda sig
- Gymnasiet främsta valet när eleven har över 9 i medeltal och vill få en högskoleutbildning
- Låg social status omgivningens förväntningar
- Uppfattningar om olika yrken: tungt, fysiskt, arbete med låg lön

I KOMMUNIKATIONEN OM YRKESUTBILDNINGEN HAR ELEVHANDLEDAREN EN VIKTIG ROLL

- Elevhandledarens betydelse som handledare och informationskälla för elever i årskurs 9 är mycket viktig. Det är viktigt för ungdomarna att få bekanta sig med eleverna personligen och att få vägledning utifrån sina individuella önskemål och anlag.
- Även lärare, kompisar, syskon, föräldrar och webben/sociala medier är viktiga informationskällor.
- Största delen (80%) av eleverna i grundskolan i årskurs 9 och deras föräldrar upplever att de fått tillräckligt med information om yrkesutbildningen.
- De ungdomar som redan studerar inom yrkesutbildningen är goda och trovärdiga ”marknadsförare”.
- De metoder/kommunikationssätt där de studerande är delaktiga fungerar bra: studiebesök i yrkesläroanstalter, studieförsök, möten med studerande inom yrkesutbildning samt lokala företags besök i skolor.

Ungdomarna är en kommunikationsmässigt utmanande målgrupp. Det tar länge att fatta beslut och man söker inte information på eget initiativ, i synnerhet inte skriftlig information.

VILKA FRÅGOR VILL ELEVER I ÅRSKLASS 9 HA SVAR PÅ?

- Hurdana studievägar erbjuds?
- Vilka olika yrken/branscher erbjuds och vad innehåller deras utbildningar?
- Hur ansöker man om studieplats och hurdan är ansökningsprocessen?
- Hurdana möjligheter till fortsatta studier finns det?
- Hurdana är de olika studieplatserna/skolorna?
- Hur krävande är studierna?
- Vad gör man på lektionerna i praktiken?
- Hurdan är undervisningen och studierna i praktiken?
- Hurdant är arbetet i de olika yrkena?

De studievägar/alternativ till fortsatta studier som yrkesutbildningen erbjuder syns inte lika tydligt som i gymnasiet. Uppfattningen är att yrkesutbildning närmast leder till arbete.

**OPETUS- JA
KULTTUURI-
MINISTERIÖ**

UNDERVISNINGS-
OCH KULTUR-
MINISTERIET

MINISTRY OF
EDUCATION
AND CULTURE